

**PEDAGOGIK TA'LIM JARAYONIDA O'QITUVCHINING
ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN SAMARALI
FOYDALANISHI**

Xudoyberdiyeva Laylo Sanjar qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim 4-kurs talabasi

Email: laylosanjarovna@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada pedagogik ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan (ZAT) samarali foydalanish masalalari yoritiladi. O'qituvchining zamonaviy texnologiyalarni bilishi va ulardan maqsadli foydalanishi ta'lim sifati va samaradorligini oshirishdagi o'rni ilmiy asosda tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *Pedagogik ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), innovatsion ta'lim metodlari, o'qituvchining roli, ta'lim texnologiyalari, zamonaviy ta'lim, pedagogik innovatsiyalar*

Annotation: *This article highlights the effective use of modern information technologies (MIT) in the process of pedagogical education. It provides a scientific analysis of the importance of teachers' knowledge and purposeful use of modern technologies in improving the quality and efficiency of education.*

Keywords: *Pedagogical education, information and communication technologies (ICT), digital competence, distance learning, innovative teaching methods, teacher's role, educational technologies, modern education, pedagogical innovations.*

Аннотация: *В данной статье освещаются вопросы эффективного использования современных информационных технологий (СИТ) в процессе педагогического образования. На научной основе проанализирована роль знаний преподавателя и целенаправленного использования современных технологий в повышении качества и эффективности образования.*

***Ключевые слова:** Педагогическое образование, информационно-коммуникационные технологии (ИКТ), цифровая компетентность, дистанционное обучение, инновационные методы обучения, роль преподавателя, образовательные технологии, современное образование, педагогические инновации.*

Bugungi globallashuv davrida ta'lim sohasining har bir jabhasida zamonaviy axborot texnologiyalari keng qo'llanilmoqda. Axborot asri deb nom olgan XXI asr pedagogi doimiy ravishda o'z bilim va ko'nikmalarini yangilab borishi zaruratga aylangan. Abu Nasr Forobiy shunday deydi: "Ilmning eng oliy darajasi — uni boshqalar bilan bo'lishish va o'rgatishdir." Shu nuqtayi nazardan qaraganda, zamonaviy texnologiyalar yordamida bilimni o'rgatish o'ziga xos yangicha yondashuvlarni talab etadi.

Zamonaviy axborot texnologiyalarining ta'limdagi o'rni juda katta. Zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida o'qituvchi ta'lim materiallarini vizual va interaktiv shaklda yetkazishi, masofaviy ta'lim imkoniyatlarini kengaytirishi, shaxsiylashtirilgan o'qitish usullarini ishlab chiqishi va talabalarning mustaqil o'rganish motivatsiyasini oshirishi mumkin. O'qituvchining ZAT bilan ishlash malakasi hozirgi zamonaviy ta'lim jarayonida muhim. Samarali o'qituvchi kompyuter va internet resurslaridan faol foydalanadi; onlayn platformalarda ta'lim kurslarini tashkil qiladi; sun'iy intellekt, multimediali materiallar va interaktiv doskalar kabi yangi texnologik vositalarni o'z darslarida joriy etadi. Konfutsiy aytganidek: "Mengadek o'rgatadigan ustozlar kam emas, ammo zamonga mos o'rgatadiganlar juda kamdir."

Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalaridan foydalanishning bir qancha afzalliklari bor. Shu jumladan, individual yondashuv imkoniyati, real vaqt rejimida fikr almashish va tahlil qilish, yangi metodikalar va interaktiv o'yinlar orqali o'quvchilar faoliyatini rag'batlantirish, vaqt va makonga bog'liq bo'lmagan ta'lim imkoniyatlarini yaratish kabi ijobiy tomonlarga ega. Pedagogik texnologiyalar zamonaviy o'quv jarayonining muhim tarkibiy qismi bo'lib, ta'lim maqsadlariga erishishda muhim rol o'ynaydi. Ular o'qituvchilar va o'quvchilarga kerakli natijaga erishishda yordam beradigan turli xil o'qitish usullari, yondashuvlari va vositalarini ifodalaydi. Pedagogik

texnologiyalarning samaradorligini baholash ularning samaradorligini va kelajakda ulardan foydalanishni aniqlashda katta ahamiyatga ega. Ma'lumki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar amaliyotga joriy etish mumkin bo'lgan ma'lum pedagogik tizimning loyihasidir. Pedagogik tizim o'zaro bog'liq bo'lgan vositalar, usullar va jarayonlar yig'indisi bo'lib, shaxsdagi muayyan sifatlarni shakllantirishga pedagogik ta'sir etishni maqsadga muvofiq tarzda amalga oshiradi. Binobarin, har bir jamiyatda shaxsni shakllantirish maqsadi belgilab olinadi va unga mos ravishda pedagogik tizim mavjud bo'lishi kerak.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanishda bir qancha muammolarga ham duch kelmoqda. Ularni aniqlab yechim topish dolzarb masala bo'lishi kerak. Misol qilib aytganda, ba'zi ta'lim muassasalarida texnik imkoniyatlarning cheklanganligi, o'qituvchilarning axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarining yetarli emasligi, dars mazmunining texnologik vositalar bilan haddan ziyod yuklanishi kabi muammolar mavjud. Bularni bartaraf etish uchun doimiy malaka oshirish, zamonaviy metodikalardan xabardor bo'lish va pedagogik mahoratni texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish zarur.

Pedagogik texnologiyalarning vazifalari - pedagog-o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik texnologiyalarning mohiyatidan xabardor qilish hamda ularni maxsus fanlar asoslarini o'qitishga yo'naltirilgan mashg'ulotlar jarayonini noan'anaviy shakllarda tashkil etishga, ta'lim jarayonini mukammal modul asosida loyihalashga erishish, ta'lim jarayonini loyihalash texnologiyasidan oqilona foydalana olish ko'nikma va malakalariga ega bo'lishga, ta'lim oluvchilar tomonidan nazariy bilimlarning puxta, chuqur o'zlashtirilishi va ularda amaliy ko'nikma va malakalar hosil bo'lishining kafolati bo'la olishga o'rgatishdan iborat. Pedagogik texnologiya o'z mohiyatiga ko'ra subyektiv xususiyatiga ega, ya'ni, har bir pedagog ta'lim va tarbiya jarayonini o'z imkoniyati, kasbiy mahoratidan kelib chiqqan holda ijodiy tashkil etishi lozim. Qanday shakl, metod va vositalar yordamida tashkil etilishidan qat'iy nazar pedagogik texnologiyalar quyidagi natijalarga erishishi kerak:

- o'quv jarayonida pedagogik faoliyat samaradorligini oshirishi;
- ta'lim jaroyinida o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida o'zaro hamkorlikni qaror

toptirishi;

- o'quvchilar tomonidan o'quv predmetlari bo'yicha puxta bilimlarning egallanishini ta'minlashi;

- o'quvchilarda mustaqil, tanqidiy va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishi;

- erkin va mustaqil fikrlovchi, ijtimoiy-siyosiy hayotda ongli ravishda faol ishtirok etishga qodir yosh avlodni shakllantirishiga qaratilgan bo'lishi zarur.

Pedagogik texnologiyalar ta'lim dasturlari, onlayn ta'lim platformalari, interaktiv multimedia resurslari va hamkorlikdagi raqamli muhitlarni o'z ichiga olgan keng ko'lamli vositalarni qamrab oladi. Ushbu texnologiyalar o'qituvchilarga bugungi o'quvchilarning ehtiyojlari va afzalliklariga moslashtirilgan dinamik va interaktiv o'quv muhitini yaratish uchun turli imkoniyatlarni taqdim etadi. Pedagogik texnologiyalardan samarali foydalangan holda, o'qituvchilar shaxsiylashtirilgan o'quv tajribalarini osonlashtirishi, faol ishtirok etishni rag'batlantirishi va talabalar o'rtasida tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishi mumkin. Pedagogik texnologiyalarning integratsiyasi o'qituvchilarga an'anaviy sinf chegaralaridan chiqib ketadigan innovatsion o'qitish strategiyalarini qabul qilishga imkon beradi. Yuzma-yuz o'qitishni onlayn komponentlar bilan birlashtirgan aralash ta'lim yondashuvlari o'quv dasturlarini etkazib berishda moslashuvchanlik va xususiylashtirishga imkon beradi. O'tkazilgan sinf modellari o'quvchilarga dars oldidan mustaqil ravishda o'quv mazmuni bilan shug'ullanish imkoniyatini beradi va shu bilan faol o'quv faoliyati, munozaralar va hamkorlikdagi loyihalar uchun dars ichidagi vaqtni maksimal darajada oshiradi.

So'nggi yillarda sun'iy intellekt ta'lim tizimida keng qo'llanilmoqda. AI yordamida talabalarning bilim darajasini aniqlash va shaxsiy o'qitish dasturlarini yaratish mumkin. O'qituvchilar uchun avtomatik testlar tuzish va baholash tizimlari ishlab chiqilishi, o'qituvchilarga o'quvchilarning kuchli va zaif tomonlarini ko'rsatadigan tahliliy hisobotlar taqdim etilishi mumkin. Taniqli olim Ray Kurzweil shunday deydi: "Kelajakda sun'iy intellekt bilim olish jarayonini inqilobiy darajada o'zgartiradi, ammo insoniy rahbarlik va tarbiya muhimligicha qoladi". Demak, AI

yordamida o'qitish jarayoni avtomatlashtirilishi mumkin bo'lsa-da, o'qituvchining o'rnini hech qachon to'liq almashtirib bo'lmaydi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish o'qituvchidan doimiy o'z ustida ishlashni, yangiliklarga ochiqlikni va kreativ yondashuvni talab qiladi. O'qituvchi shunchaki texnik vositalarni bilish bilan cheklanmasdan, ularni did bilan, maqsadga muvofiq holda ta'lim jarayoniga tatbiq etishi lozim. Abdulla Avloniy bejizga ta'kidlamagan: "Tarbiya biz uchun yo hayot yo mamot, yo najot yo mamot, yo saodat yo falokat masalasidir." Shunday ekan, zamonaviy texnologiyalar vositasida sog'lom, bilimdon va mustaqil fikrlovchi avlodni tarbiyalash bizning eng asosiy vazifamizdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

- 1.A.Musurmanova, N.J.Isaqulova, M.T.Jumaniyozova , A.Sh.Jumaev „Umumiy pedagogika"(2-qism) o'quv qo'llanma ,Toshkent „O'ZKITOBSAVDONASHRIYOTI" 2020
- 2.B.X.Xodjayev „Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti"darslik .-T .:„Sano-standart "nashriyoti,2017
- 3.R.Mavlonova , O.To'rayeva , K.Xoliqberdiyev „ Pedagogika"darslik.-T.:„O'qituvchi"2001
- 4.Abdurahmonov, N. (2020). Zamonaviy ta'lim texnologiyalari va ularning pedagogik jarayonni samarali tashkil etishda qo'llanilishi. O'zbekiston Pedagogika Jurnal.
- 5.Tursunov, S. (2019). O'qituvchining axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish kompetensiyasini rivojlantirish. Ta'lim va rivojlanish.
- 6.Rahimov, J. (2018). Zamonaviy o'qitish metodlari va axborot texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari. Pedagogika va innovatsiyalar.
- 7.O'roqov, A. (2022). Sun'iy intellekt va ta'lim: Yangi davr pedagogining muammolari. Ta'lim tizimi va texnologiyalari.
- 8.Abdullayeva, Z.M. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
- 9.Musurmonova, N.A. Ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish. – Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2020.

10. Juraev, A. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: “Yangi asr avlodi”, 2018.
11. Ismoilova, M.T. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari. – Toshkent: “Innovatsiya”, 2021.
12. Inomova, D.K. Oliy ta’lim tizimida AKTdan samarali foydalanish metodikasi. – Toshkent: “Fan”, 2022.
13. Forobiy, A. N. (1975). Ijtimoiy fikrlar va ta’lim tamoyillari. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.